

จริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

ETHICS IN NURSING PRACTICE

รัตนา ทองแจ่ม¹ และ พระครูภาวนาโพธิคุณ²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

Rattana Thongjam¹ and Phrakhrubhavanabodhikun²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus, Thailand^{1,2}

Corresponding Author; E-mail: p_teach@hotmail.com

บทคัดย่อ

จริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญของวิชาชีพการพยาบาล จริยธรรมจะทำให้พยาบาลมีการแสดงออกในขณะปฏิบัติการพยาบาลด้วยความเอื้ออาทรเมตตา กรุณา ให้การดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยไม่เพียงแต่ทางกายเท่านั้น แต่ยังสามารถให้การช่วยเหลือเข้าถึงความต้องการทางด้านจิตใจของผู้เจ็บป่วยได้ด้วย ในปัจจุบันพยาบาลมีการเผชิญกับปัญหาการร้องเรียนและการฟ้องร้องจากผู้รับบริการมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นจริยธรรมการพยาบาล เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวงการสุขภาพ ทศนคติและค่านิยมของบุคคลในสังคมที่เปลี่ยนไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่พยาบาลต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจริยธรรมของพยาบาลนั้นมีหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นจรรยาบรรณวิชาชีพ จริยธรรมในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ หรือจริยธรรมในมุมมองของพุทธศาสนา แต่ไม่ว่าจะพิจารณาในมิติใด จะพบว่ามีความคล้ายคลึงกัน คือ เน้นที่การดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยด้วยความเมตตา กรุณา ให้การดูแลเสมือนเป็นเหมือนญาติพี่น้อง เอาใจใส่ ปฏิบัติสิ่งต่างๆ โดยเห็นแก่ประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นที่ตั้ง อีกทั้งพยาบาลยังต้องเป็นผู้มีสติมีความรอบคอบ ให้การดูแลผู้ป่วยโดยระมัดระวัง ไม่ให้เกิดความผิดพลาดอีกด้วย ซึ่งการจะส่งเสริมให้พยาบาลมีจริยธรรมที่เหมาะสม ต้อง

* ได้รับความเห็นชอบ: 19 มกราคม 2563; แก้ไขบทความ: 29 มีนาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2563

Received: January 19, 2020; Revised: March 26, 2020; Accepted: March 30, 2020

พัฒนาร่วมกันทุกภาคส่วนทั้งสถานศึกษาและโรงพยาบาล เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการพยาบาลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามมาตรฐาน จริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลต่อไป

คำสำคัญ: จริยธรรม; การปฏิบัติการพยาบาล

Abstract

Ethics is an important basis of the nursing profession. Ethics will allow nurses to express themselves while practicing nursing with generosity and providing care for patients to meet not only physically but also meet psychological needs. At present, nurses have to face more problems with complaints and lawsuits from clients especially the ethical issues of nursing. Because of the change in social and health circle, it is resulting in changes in attitudes and values of people in society. Therefore, there is a need for nurses to have morality and ethics. Which the ethics of the nurse are many dimensions include; professional ethics, ethics in professions related health, and ethics in the view of Buddhism. But regardless of any dimension will find similarities, focusing on nursing care for patients with compassion, provide care as if being a relative, paying attention to provide care with the benefit of the patient. In addition, nurses must also be conscious and provide care for patients by careful not to make error as well. The encouragement for nurses to be appropriate ethics need to work together both educational institutions and hospitals in order to achieve the quality and efficiency of nursing care according to the standard and professional ethics.

Keywords: Ethics; Nursing Practice

บทนำ

จริยธรรมเป็นหลักของการประพฤติปฏิบัติที่ดั่งงามของบุคคลทั้งกาย วาจา และใจ โดยมีพื้นฐานมาจากประเพณี กฎหมาย ศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยม วัฒนธรรม รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพ บุคคลที่มีจริยธรรมย่อมมีการปฏิบัติตามหลักที่ดั่งงามของสังคม (สุภรณ์ยา เทพนมิตร, พัชรภรณ์ อุ่นเตจ๊ะ และ กุสุมา กังทล, 2561 : 136-142) จริยธรรมกับวิชาชีพพยาบาลเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันจนไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องและมีการปฏิบัติกับมนุษย์อยู่ตลอดเวลา สังคมโดยทั่วไปจึงมีคาดหวังว่านอกจากความรู้ความสามารถในการให้การพยาบาลแล้วนั้น พยาบาลต้องมีจริยธรรมประกอบด้วยเสมอ ดังนั้นผู้ประกอบการวิชาชีพนี้จะต้องดำรงชีวิตด้วยความมีคุณธรรมและจริยธรรม (นฤนาท ยืนยง, 2552 : 110-123)

ในปี ค.ศ. 2005 ได้มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีต่อวิชาชีพต่างๆ โดยพบว่าวิชาชีพ 5 อันดับแรกที่ประชาชนเห็นว่ามีชื่อเสียงและมีจริยธรรมสูง คือ พยาบาล (ร้อยละ 82) เกษักกร (ร้อยละ 67) แพทย์ (ร้อยละ 65) ครูมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 64) และตำรวจ (ร้อยละ 61) (ISNA, 2006) และแม้ว่าจะมีการสำรวจอีกครั้งในปี ค.ศ. 2012 ก็ยังพบว่า พยาบาลยังเป็นวิชาชีพที่มีชื่อเสียงและมีจริยธรรมเป็นอันดับหนึ่งเช่นเดิม (Newport, 2012) จึงเป็นการสนับสนุนว่าพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไปว่ามีจริยธรรมสูง แต่อย่างไรก็ตามจากสภาพทางสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อทัศนคติและค่านิยมของบุคคลในสังคม ภาระงานที่เพิ่มขึ้นของพยาบาล การให้บริการสุขภาพที่มุ่งความสำคัญของเทคโนโลยีมากกว่าการมุ่งเน้นเรื่องจิตใจของผู้ป่วย ทำให้เกิดความห่างเหินของกระบวนการรักษาระหว่างบุคลากรสุขภาพและผู้ป่วย มีการบั่นทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย (สิวลี ศิริโล, 2555) สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพพยาบาลหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น การมีพฤติกรรมบริการที่ไม่เหมาะสม พุดไม่สุภาพ พุดเสียงดัง พุดไม่ให้เกียรติผู้ป่วย ไม่สนใจผู้ป่วย ขาดความเอื้ออาทร มีการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม และความไม่ซื่อสัตย์ ก่อให้เกิดผลกระทบหลายด้าน ทั้งต่อผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการบริการที่ดีและเก่งจากผู้ประกอบการวิชาชีพพยาบาล ผู้ป่วยอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนหรืออาการไม่พึงประสงค์ขึ้นขณะเข้ารับการรักษา ผลกระทบต่อองค์กรทำให้โรงพยาบาลเสียชื่อเสียง ถูกฟ้องร้อง และเสียค่าใช้จ่ายในการตอบแทนความผิดพลาดที่เกิดขึ้น และผลกระทบต่อผู้ประกอบการวิชาชีพกลายเป็นวิชาชีพที่ไม่ได้รับความไว้วางใจ ไม่

น่าเชื่อถือ สังคมไม่ให้คุณค่า ไม่ยกย่องให้เกียรติในฐานะวิชาชีพ (Manee, A., Supanee, S., Pisamai, O. & Wonnapha, P., 2013) ดังนั้นการส่งเสริมให้พยาบาลมีจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลจึงมีความสำคัญมาก พยาบาลต้องรู้ว่าอะไรควรไม่ควร สามารถปฏิบัติการพยาบาลอย่างเหมาะสม แก้ปัญหาผู้ป่วยแต่ละรายที่มีความแตกต่างซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม โดยมีเป้าหมายเพื่อคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพและความพึงพอใจของผู้ป่วย การที่จะทำให้ผู้ป่วยมีความพึงพอใจได้นั้น พยาบาลต้องมีการปฏิบัติการพยาบาลที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย วาจา และใจ จริยธรรมจะเป็นสิ่งกระตุ้นและควบคุมมโนธรรมของพยาบาลให้มีการปฏิบัติที่ดี (Aphiwan, K., 2004) บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปและนำเสนอแนวคิดจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้พยาบาลมีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการประกอบกิจแห่งวิชาชีพต่อไป

จริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมของการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะจะทำให้สังคมมีความสุข เป็นระเบียบเรียบร้อย หากคนในสังคมทุกคนมีจริยธรรมที่ดี สังคมที่เป็นที่มุ่งหวังของทุกคนก็จะเกิดขึ้น สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพต่างๆ จำเป็นต้องมีจริยธรรมสำหรับวิชาชีพของตนเอง เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและเหมาะสม พยาบาลเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์ให้พ้นจากทุกข์ ดังนั้นพยาบาลจึงจำเป็นต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักปฏิบัติในการทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อสร้างสรรค์คุณงามความดีให้แก่สังคม สร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพใจ ความมั่นคงทางอารมณ์ และส่งเสริมให้ผู้ป่วยหรือให้ผู้รับบริการอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ให้คำแนะนำ ปฏิบัติการป้องกันภัยให้แก่ผู้เจ็บป่วย ช่วยเหลือเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ผู้เจ็บไข้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ การฟื้นฟูสุขภาพ ให้แก่ผู้พิการและผู้ทุพพลภาพ ให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข วิชาชีพพยาบาลจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพที่เปี่ยมไปด้วยการบริการด้วยน้ำมือที่นุ่มนวล น้ำคำที่อ่อนหวาน น้ำใจที่เปี่ยมไปด้วยความเอื้ออาทร และการให้อย่างมีเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีจริยธรรมต่อสังคมอย่างแท้จริง (Aphiwan, K., 2004)

วิชาชีพการพยาบาลถูกคาดหวังจากสังคมเรื่องจริยธรรมเช่นเดียวกับวิชาชีพทางการแพทย์อื่นๆ ว่าต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในระดับที่สูง ต้องมีการกระทำที่แสดงออกทางกายที่เหมาะสม มีวาจาที่ตรงตาม รวมถึงต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ ถ้าผู้ประกอบการวิชาชีพพยาบาลขาดซึ่งการมีจริยธรรม การช่วยเหลือผู้ป่วยก็จะเป็นเพียงการช่วยเหลือทางกายเท่านั้น แต่ไม่สามารถเข้าถึงความต้องการทางด้านจิตใจของผู้เจ็บป่วยได้เลย พยาบาลจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมทั้งต่อตนเองและต่อวิชาชีพพยาบาล จริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการประกอบวิชาชีพพยาบาล เป็นความสง่างามของการพยาบาล เป็นความงดงามของวิชาชีพที่จะส่งเสริมให้คุณภาพการพยาบาลมีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของสังคม (Aphiwan, K., 2004)

ประเด็นปัญหาจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

ถึงแม้ว่าพยาบาลจะเป็นวิชาชีพที่บุคคลทั่วไปยอมรับว่าเป็นวิชาชีพที่มีจริยธรรมสูง วิชาชีพหนึ่ง แต่จากสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า มีการเผยแพร่ข่าวสารที่สื่อว่าพยาบาลมีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านจริยธรรมไม่เหมาะสมหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่เหมาะสม ขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การไม่ให้ข้อมูลผู้ป่วย มีการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม แสดงกิริยาไม่ให้เกียรติผู้ป่วย ไม่ใส่ใจในการปฏิบัติการพยาบาล ละเลยเพิกเฉยในการดูแลผู้ป่วย ขาดความเอื้ออาทร ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีหลายประการ ได้แก่ พยาบาลมีการปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่ได้มาตรฐาน ขาดการพัฒนาด้านจริยธรรม ปัจจัยด้านผู้ป่วยที่มีความคาดหวังต่อพยาบาลในลักษณะของผู้รับใช้ ต้องการให้พยาบาลให้การช่วยเหลือดูแลทุกอย่าง เมื่อพยาบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ทั้งหมดจึงเกิดความไม่พึงพอใจได้ ปัจจัยด้านสังคมที่มีความคาดหวังต่อวิชาชีพพยาบาลไว้สูง จนมีผู้เปรียบพยาบาลว่า “เป็นนางฟ้าในชุดขาว” จำเป็นต้องมีจริยธรรมสูงกว่าบุคคลทั่วไป ต้องเป็นผู้ที่เสียสละ มีความเมตตากรุณา และความอดทนที่สูง แต่ในปัจจุบันเราจะพบว่าผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมีจำนวนมาก เกิดความไม่สมดุลระหว่างจำนวนพยาบาลกับผู้ป่วย ทำให้พยาบาลมีภาระงานมาก ต้องทำงานแข่งกับเวลา มีความเครียดและกดดันสูง รวมถึงความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีมากขึ้น มีนวัตกรรมการรักษาที่ทันสมัย ทำให้พยาบาลส่วนมากให้ความสำคัญกับการดูแลด้านร่างกาย จนละเลยความใส่ใจดูแลด้านจิตใจของผู้ป่วย

(Naruenart, Y., 2009; Manee, A., Supanee, S., Pisamai, O. & Wonnapha, P., 2016) จากประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่กล่าวมา การส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลมีพฤติกรรมแสดงออกด้านจริยธรรมที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญมาก และจำเป็นต้องกระทำอย่างเร่งด่วน เนื่องจากวิชาชีพการพยาบาลมีเป้าหมายเพื่อให้การพยาบาลที่เป็นเลิศ (Nursing Excellence) การพยาบาลที่เป็นเลิศได้นั้นจะต้องได้มาตรฐาน เกิดความพึงพอใจในผู้ใช้บริการ และด้วยความเต็มใจของพยาบาลผู้ให้บริการซึ่งหนทางที่จะทำให้การพยาบาลเป็นเลิศได้นั้นก็อยู่ที่การมีจิตสำนึกทางจริยธรรมที่ดีของผู้ให้การพยาบาล จริยธรรมจึงเปรียบเสมือนสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพยาบาลให้พยาบาลมีการประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรมที่ดีทั้งทางกาย วาจา และใจนั่นเอง

จริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

จริยธรรม (Ethics) หมายถึง หลักแห่งความประพฤติที่เห็นว่าดีและถูกต้องที่สามารถควบคุมมนุษย์และสิ่งแวดล้อมได้อย่างดีอันเป็นไปในทางสันติสุขสร้างสรรค์เพราะมนุษย์อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมมีลักษณะที่เป็นทั้งทางดีและไม่ดี ซึ่งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมย่อมปะทะกันเกี่ยวข้องกันอยู่เสมอหรือมีความสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (Bunmi, T., 2012) สอดคล้องกับที่ สิวลี ศิริโล (2012) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม ว่า หมายถึง กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ได้แก่ ความเป็นผู้มีปัญญาและเหตุผลที่ทำให้มนุษย์มีมโนธรรมและรู้จักไตร่ตรองแยกแยะความดีซึ่งถูกผิด ควร ไม่ควร ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าจริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักในการประพฤติของบุคคล เพื่อเป็นกรอบให้บุคคลปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติในสิ่งหนึ่งสิ่งใด การประกอบอาชีพใดก็ตาม ผู้ประกอบอาชีพจะต้องคำนึงถึงผลต่อสังคมภายนอกเสมอ ต้องไม่ใช้ความรู้ความสามารถในทางที่ผิด หากประกอบอาชีพโดยไร้จริยธรรม ผลเสียหายจะตกอยู่กับสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นจริยธรรมในการประกอบอาชีพต่างๆ จึงมีความสำคัญและจำเป็น

จริยธรรมในวิชาชีพการพยาบาลมีการพัฒนามาจากหลายแหล่งด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นหลักการจริยธรรม แนวคิดจริยธรรม ทฤษฎีจริยธรรม ข้อกำหนดหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ส่งผลให้แนวคิดทางจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล มีหลายแนวคิด ซึ่งมีความเหมือนหรือแตกต่างกันออกไปในบางประเด็น ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างแนวคิดด้านจริยธรรมการพยาบาลบางประเด็น คือ

1. จรรยาบรรณวิชาชีพ สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยได้กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลแห่งประเทศไทย (ปรับปรุงฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2546 ประกอบด้วยหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ 9 ข้อ ประกอบด้วย (Nursing Council, 2013)

1.1 พยาบาลรับผิดชอบต่อประชาชนผู้ต้องการการพยาบาลและบริการสุขภาพ ทั้งต่อปัจเจก

บุคคล ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศในการเสริมสร้างสุขภาพ การป้องกันความเจ็บป่วย การฟื้นฟูสุขภาพ และการบรรเทาความทุกข์ทรมาน

1.2 พยาบาลประกอบวิชาชีพด้วยความเมตตากรุณา เคารพในคุณค่าของชีวิต ความเป็นสิริกษภาพดี และความผาสุกของเพื่อนมนุษย์ ช่วยให้ประชาชนดำรงสุขภาพไว้ในระดับดี ที่สุด ตลอดจนจรรยาบรรณของชีวิตนับแต่ปฏิสนธิ ทั้งในภาวะสุขภาพปกติ ภาวะเจ็บป่วย ชราภาพ จนถึงระยะสุดท้ายของชีวิต

1.3 พยาบาลมีปฏิสัมพันธ์ทางวิชาชีพกับผู้ให้บริการ ผู้ร่วมงาน และประชาชน ด้วยความเคารพในศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชนของบุคคลทั้งในความเป็นมนุษย์ สิทธิในชีวิต และสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การพูด การแสดงความคิดเห็น การมีความรู้ การตัดสินใจ ค่านิยม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนจรรยาบรรณในความเป็นเจ้าของและความเป็นส่วนตัวของบุคคล

1.4 พยาบาลยึดหลักความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคมมนุษย์ร่วม ดำเนินการเพื่อช่วยให้ประชาชนที่ต้องการบริการสุขภาพได้รับความช่วยเหลือดูแลอย่างทั่วถึง และดูแลให้ผู้ให้บริการได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับความต้องการอย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยความเคารพในคุณค่าของชีวิต ศักดิ์ศรี และสิทธิในการมีความสุขของบุคคล อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่จำกัดด้วยชั้นวรรณะ เชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐฐานะ เพศ วัย กิตติศัพท์ ชื่อเสียง สถานภาพในสังคม และโรคที่เป็น

1.5 พยาบาลประกอบวิชาชีพโดยมุ่งความเป็นเลิศ ปฏิบัติการพยาบาลโดยมีความรู้ในการกระทำและสามารถอธิบายเหตุผลได้ในทุกกรณี พัฒนาความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง รักษาสมรรถภาพในการทำงาน ประเมินผลและประกอบวิชาชีพทุกด้านด้วยมาตรฐานสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

1.6 พยาบาลพึงป้องกันอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของผู้ให้บริการ โดยการร่วมมือประสานงานอย่างต่อเนื่องกับผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ เพื่อปฏิบัติ

ให้เกิดผลตามนโยบายและแผนพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตต่อประชาชน พึ่งปฏิบัติหน้าที่รับมอบหมายงานและมอบหมายงานอย่างรอบคอบและกระทำการอันควร เพื่อป้องกันอันตรายซึ่งเห็นว่าจะเกิดกับผู้ใช้บริการแต่ละคน ครอบครัวยุคใหม่หรือชุมชนโดยการกระทำของผู้ร่วมงานหรือสภาพแวดล้อมของการทำงานหรือในการใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีขั้นสูง

1.7 พยาบาลรับผิดชอบในการปฏิบัติให้สังคมเกิดความเชื่อถือไว้วางใจต่อพยาบาลและต่อวิชาชีพการพยาบาล มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต ประกอบวิชาชีพด้วยความมั่นคงในจรรยาบรรณและเคารพต่อกฎหมาย ให้บริการที่มีคุณภาพเป็นวิสัยทัศน์ที่ประจักษ์แก่ประชาชนร่วมมือ พัฒนาระบบวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้าในสังคมอย่างเป็นเอกภาพ ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์อันดีและร่วมมือกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งในและนอกรวมการสุขภาพ ในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

1.8 พยาบาลพึงร่วมในการทำความเจริญก้าวหน้าให้แก่วิชาชีพการพยาบาลร่วมกับผู้นำทางการปฏิบัติการพยาบาลหรือทางการศึกษา ทางการวิจัยหรือทางการบริหาร โดยร่วมในการนำทิศทางนโยบายและแผนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาความรู้ทั้งในขั้นเทคนิคการพยาบาล ทฤษฎีขั้นพื้นฐาน และศาสตร์ทางการพยาบาลขั้นลึกซึ้งเฉพาะด้าน ตลอดจนการรวบรวมและเผยแพร่ความรู้ข่าวสารของวิชาชีพ ทั้งนี้พยาบาลพึงมีบทบาททั้งในระดับรายบุคคลและร่วมมือในระดับสถาบัน องค์กรวิชาชีพ ระดับประเทศและระหว่างประเทศ

1.9 พยาบาลพึงรับผิดชอบต่อตนเองเช่นเดียวกับรับผิดชอบต่อผู้อื่น เคารพตนเอง รักษาความ สมดุลมั่นคงของบุคลิกภาพ เคารพในคุณค่าของงาน และทำงานด้วยมาตรฐานสูง ทั้งในการดำรงชีวิตส่วนตัวและในการประกอบวิชาชีพ ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องเสียสละ หรือประนีประนอม พยาบาลพึงยอมรับในระดับที่สามารถรักษาไว้ซึ่งความเคารพตนเอง ความสมดุลในบุคลิกภาพ และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตของตน เช่นเดียวกับของผู้ร่วมงาน ผู้ใช้บริการ และสังคม

2. จริยธรรมในวิชาชีพที่เกี่ยวกับสุขภาพ (Health Profession) เป็นหลักความประพฤติของวิชาชีพแต่ละสาขาที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งในอดีตหลักจริยธรรมพื้นฐานของวิชาชีพแพทยพยาบาล จะประกอบด้วยหลักจริยธรรม 2 ประการ คือ เมตตา กรุณา การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความรู้สึกเห็นใจ และความเอื้ออาทร แต่เนื่องจากในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิชาชีพสุขภาพ จึงมีการกำหนดหลักจริยธรรมพื้นฐานของวิชาชีพ

สุขภาพ 8 ประการ เป็นพื้นฐานของการให้บริการแก่ผู้ป่วย ประกอบด้วย (Edge, R.M. & Groves, J.R., 1994)

2.1 การพูดความจริงในการบอกข้อมูลทั่วไปและการบอกความจริง (Veracity, Truth, Telling) การพูดความจริงในการบอกข้อมูลทั่วไป เป็นการพูดคุยอธิบายข้อมูลบางประการแก่ผู้ป่วย เช่น อาการของโรค ระยะเวลาที่ใช้รักษา การปฏิบัติตน การใช้ยา และผลข้างเคียง เป็นต้น การบอกความจริง เป็นการบอกความจริงที่เป็นข่าวร้าย มีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ป่วยและญาติ เช่น บอกเป็นมะเร็ง ตีตแอดส์ การสูญเสียอวัยวะ หรือการที่ต้องสูญเสียชีวิต การบอกความจริงในลักษณะนี้ แพทย์จะเป็นผู้บอก พยาบาลอาจต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้ความรู้สึกของผู้ป่วย ญาติ และให้การปลอบโยน

2.2 การยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าว (Informed consent) หมายถึง การที่ผู้ป่วยยินยอมการรักษาพยาบาล โดยที่แพทย์ พยาบาล ได้อธิบายรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการกระทำต่อผู้ป่วย ให้ผู้ป่วยเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนที่จะยินยอม รวมถึงการยินยอมให้ความร่วมมือในการทำกรวิจัย

2.3 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) หมายถึง ความเป็นอิสระของผู้ป่วยที่จะมีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลด้วยตนเอง สิทธิในความเชื่อ สิทธิในเรื่องส่วนตัวของตัวเอง

2.4 การคุ้มครองผู้ป่วย หรือการพิทักษ์สิทธิ (Advocacy) หมายถึง การช่วยเหลืออย่างเต็มที่เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นกับผู้ป่วย ในทางกฎหมายถือเป็นการปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานแทนบุคคลที่ไม่สามารถปกป้องตัวเองได้ การปกป้องสิทธิผู้ป่วยมีความเกี่ยวข้องกับทุกวิชาชีพในทีมสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพบำบัด ฯลฯ แต่เนื่องจากพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีความใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยมากกว่าวิชาชีพอื่น นั้นทำให้พยาบาลมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือปกป้อง หรือเป็นตัวแทนในการดูแลสิทธิ และประโยชน์ต่างๆที่ผู้ป่วยพึงจะได้รับ จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าผู้รับบริการจะทราบสิทธิของตนเองในการเข้ารับบริการ แต่ไม่ได้มีการใช้สิทธินั้นแม้ว่าจะถูกละเมิด เนื่องจากมีความเกรงใจและให้เกียรติต่อผู้ให้บริการ โดยเฉพาะแพทย์ ด้วยความไว้วางใจและเชื่อใจในจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ (Sorut, W., 2015) จนทำให้คิดว่าสิทธิของตนเองจะไม่ถูกละเมิด ดังนั้น การปกป้องสิทธิผู้ป่วยโดยพยาบาลจึงมีความสำคัญมาก

2.5 การกระทำสิ่งที่ดีแก่ผู้ป่วย (Beneficence) หมายถึง การที่แพทย์พยาบาล ใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินใจเลือกกระทำโดยถือผลดีที่เกิดแก่ผู้ป่วยเป็นสำคัญ

2.6 ความซื่อสัตย์ (Fidelity) หมายถึง การไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ผิดศีลธรรม กฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพ ความซื่อสัตย์ดังกล่าวเป็นความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อผู้ป่วย ต่อสังคม ต่อวิชาชีพ

2.7 ความยุติธรรม (Justice) การปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมแก่ผู้ป่วยทุกคน โดยไม่มีอคติ และแบ่งแยก

2.8 การไม่กระทำสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อผู้ป่วย (Do no harm) การกระทำที่ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติ ท่าที คำพูด สีหน้า แววตาที่แสดงต่อผู้ป่วย พึงปฏิบัติด้วยความเมตตา เห็นใจ และเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย

2.9 ความรับผิดชอบ (Accountability or Responsibility) เป็นแนวคิดทางจริยธรรมที่สำคัญในการปฏิบัติการพยาบาลที่เกี่ยวข้องถึงสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วยตามขอบเขตที่กำหนดตามกฎหมาย และตามความรับผิดชอบทางจริยธรรมที่กำหนดไว้ในจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่แสดงถึงความรับผิดชอบของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสภาพ และการดูแลเพื่อลดความทุกข์ทรมานของผู้ป่วย

2.10 ความเอื้ออาทร (Caring) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการให้คุณค่าในสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเอื้ออาทร จะชี้ให้เห็นถึงบทบาทพื้นฐานของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วย เพราะเมื่อพยาบาลมีความเอื้ออาทร จะแสดงให้เห็นถึงพันธะหน้าที่ของพยาบาลที่จะปกป้องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้ผู้ป่วย นอกจากนี้ ความเอื้ออาทรยังแสดงถึงหน้าที่ทางจริยธรรมที่พยาบาลจะต้องมี เพื่อแสดงถึงศิลปะและคุณความดีที่พยาบาลจะต้องมีในการปฏิบัติการพยาบาล มีการศึกษาถึงรูปแบบของความเอื้ออาทรหรือการดูแลไว้ 4 รูปแบบ คือ 1) การให้การดูแลโดยไม่ทอดทิ้งผู้ป่วย (Being there for the patient) 2) การเคารพผู้ป่วย (Respecting the patient) 3) มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย (Felling with the patient) และ 4) ให้ความเป็นกันเองกับผู้ป่วย (Closeness with the patient)

จะเห็นว่าจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ในมุมมองของทางด้านวิชาชีพทางสุขภาพนั้น ส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่จริยธรรมภาคปฏิบัติ คือ เป็นการแสดงทางพฤติกรรมที่

เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็น ความซื่อสัตย์ การคุ้มครองสิทธิผู้ป่วย การบอกความจริง การทำประโยชน์แก่ผู้ป่วยในประเด็นต่างๆ การไม่ทำอันตราย ความรับผิดชอบ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ในการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้น จำเป็นต้องมาจากพื้นฐานทางจิตใจ หรือ การมีจริยธรรมจากภายในตนเองที่ดีและเหมาะสม ซึ่งจริยธรรมภายในนั้นมีกล่าวไว้อย่างชัดเจนในพุทธศาสนา

พุทธจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

การพยาบาลเป็นงานที่ปฏิบัติต่อชีวิตมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลที่หลากหลาย พยาบาลจึงจำเป็นต้องมีความเมตตา เห็นอกเห็นใจ และมีความเข้าใจผู้ป่วย อันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต้องมีเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสำคัญในการทำงาน อันจะส่งผลให้พยาบาลมีการปฏิบัติต่อผู้ป่วยอย่างเหมาะสม จากการทบทวนพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล พบว่า พุทธจริยธรรมที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับการปฏิบัติการพยาบาล คือ หลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4

1. **พรหมวิหาร 4** คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจที่ยิ่งใหญ่ กว้างขวางดุจพระพรหม ประกอบด้วยหลักธรรม 4 อย่าง คือ (PhraBrahmagunabhorn(P. A. Payutto), 2016)

1.1 **เมตตาความรัก** คือความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคน ประสบประโยชน์และความสุข

1.2 **กรุณาความสงสาร** คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

1.3 **มุทิตาความเบิกบานพลอยยินดี** เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตใจแช่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมทั้งจะช่วยส่งเสริมสนับสนุน

1.4 **อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง** คือ มองตามความเป็นจริง โยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจตาชั่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามหลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม

พระพุทธองค์ได้ตรัสหลักธรรมไว้เป็นระบบ (Holistic) คือ ระบบองค์รวม หมายความว่าต้องทำให้ครบชุด มีคุณภาพทั้ง 4 ด้าน นั่นคือ หลักพรหมวิหาร 4 นี้ต้องทำให้ครบทุกด้าน ถูกต้องพอดีตามสถานการณ์ คือมีเมตตาเป็นคุณธรรมทำลายพยาบาท กรุณาเป็นคุณธรรมที่ทำลายความเบียดเบียนวิหิงสา (ความคิดร้าย) มุทิตา เป็นคุณธรรมที่ทำลายความอิจฉา อรติ (ความไม่ยินดี) อุเบกขา เป็นคุณธรรมที่ทำลายความลำเอียง (Dhammapitaka (P. A. Payutto), 2002)

ในลำดับต่อมา เมื่อบุคคลมีพรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมภายในเป็นพื้นฐานจิตใจ เช่นนี้แล้ว จะต้องมีการแสดงออกภายนอกตามหลักความประพฤติที่เหมาะสม ซึ่งในพุทธศาสนาได้เสนอหลักสังคหัตถ์ 4

2. สังคหัตถ์ สังคหัตถ์ 4 เป็นการบำเพ็ญการสงเคราะห์ คือ ปฏิบัติตามหลักการสงเคราะห์ หรือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีซึ่งประกอบด้วยหลักธรรม 4 ประการเช่นกัน คือ (PhraBrahmagunabhorn(P. A. Payutto),2016)

2.1 ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

2.2 ปยวาทา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำ สิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2.3 อตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชวน ช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

2.4 สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

หลักสังคหัตถ์ 4 ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปยวาทา อตถจริยา สมานัตตตา เป็นชุดธรรมะในการออกสังคมที่คู่กับธรรมะชุดในใจคือ พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สามารถจับคู่เป็นชุด 4 เท่ากัน โดยเอาฝ่ายปฏิบัติการตั้ง ดังนี้ คือ (PhraBrahmagunabhorn (P. A. Payutto), 2012)

ทาน (1) เขาไม่เดือดร้อนอะไร ก็เผื่อแผ่ให้ไปให้เพื่อแสดงความรักความปรารถนาดี เอื้อเพื่อโอบอ้อมอารีนี้คือ *ทานด้วยเมตตา* (2) เขามีความทุกข์เดือดร้อนเจ็บไข้ได้ป่วย ก็ไปให้เพื่อช่วยเหลือนี้คือ *ทานด้วยกรุณา* (3) เขาทำความดีสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามของสังคม เช่น เป็นนักประดิษฐ์ที่ดีก็ไปให้ เพื่อให้กำลังส่งเสริม นี้คือ *ทานด้วยมุนิตา*

ปิยวาจา (1) อยู่กันตามปกติ ก็พูดด้วยความรักความปรารถนาดี พูดจาสุภาพอ่อนโยน นี้คือ *ปิยวาจาด้วยเมตตา* (2) เขามีทุกข์มีปัญหามาชีวิต ก็ไปพูดปลอบโยน แนะนำบอกวิธีแก้ไขปัญหา ให้กำลังใจนี้คือ *ปิยวาจาด้วยกรุณา* (3) เขาทำความดีบำเพ็ญประโยชน์ ไปทำบุญกุศล ก็พูดอนุโมทนา ชวนกันส่งเสริม นี้คือ *ปิยวาจาด้วยมุนิตา*

อัตถจริยา (1) อยู่กันตามปกติก็ทำประโยชน์แก่เขา ช่วยออกแรงทำสิ่งต่างๆ ให้ด้วยความรักความปรารถนาดีนี้คือ *อัตถจริยาด้วยเมตตา* (2) เขามีความทุกข์เดือดร้อน ตกน้ำ ไฟไหม้ มีงานใหญ่เหลือกำลัง ต้องการเรี่ยวแรง กำลัง ช่วยเหลือ ก็ไปช่วยให้เขาพ้นทุกข์พ้นปัญหาด้วยเรี่ยวแรงกำลังกาย หรือกำลังปัญญา ความสามารถ นี้คือ *อัตถจริยาด้วยกรุณา* (3) เขาทำความดี หรือบำเพ็ญประโยชน์กัน เช่น มีงานวัด ก็มาช่วยจัดเตรียมการต่างๆ ส่งเสริมการทำงานดีนี้คือ *อัตถจริยาด้วยมุนิตา*

สมานัตตตา ความมีตนเสมอ หมายความว่า เสมอภาคกัน มีความเป็นธรรม เทียงธรรม จึงเข้ากับข้ออุเบกขา *อุเบกขา* ก็มาออกที่ *สมานัตตตา* ซึ่งแสดงออกในแง่ต่างๆ มีตนเสมอกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง หรือไม่เลือกที่รักผลักที่ชัง ไม่ดูถูกดูหมิ่นกันไม่เอาัดเอาเปรียบกัน มีความเป็นธรรมแล้วก็ทำตนให้เสมอสมานเข้ากันได้

จะเห็นว่า ถ้าปฏิบัติตามหลักธรรมชุดสังคหวัตถุนี้ก็จะสร้างความสุขขึ้นได้ในสังคมพร้อมทั้งทำสังคมให้สามัคคีซึ่งเป็นความสุขของสังคม เป็นบรรยากาศที่เอื้อให้แต่ละบุคคลอยู่เป็นสุข และก้าวไปได้ด้วยดีในกิจ หน้าที่และการพัฒนาชีวิตของตน อีกทั้งการปฏิบัติธรรมเพื่อสังคมเหล่านี้ก็คือการปฏิบัติธรรมของตัวเอง เพราะฉะนั้น ท่านจึงว่า การทำเพื่อผู้อื่น ก็คือการปฏิบัติธรรมของตนเอง เราทำให้แก่เขา ก็คือเราพัฒนาชีวิตของตนเองไปด้วยพร้อมกัน

3. การนำใช้หลักพรหมวิหาร 4 และหลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติกรพยาบาล

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องมีหลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมประจำใจที่คอยกำกับควบคุมความประพฤติ เพื่อที่จะรักเมตตาและปฏิบัติเกื้อกูลแก่ผู้อื่น อันนำไปสู่การปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรมและมีความสุข โดยมุ่งหวัง

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้ป่วยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ **ความเมตตา** พยาบาลต้องมีความเมตตาเป็นอย่างสูง โดยให้ความเมตตา ให้ความรัก และปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยวิธีที่เรียกว่า เอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการให้การช่วยเหลือผู้ป่วยในด้านต่างๆ ช่วยทำกิจวัตรประจำวันหรือกิจกรรมที่ผู้ป่วยไม่สามารถปฏิบัติได้เอง พุดจาด้วยคำพูดที่ไพเราะเหมาะสม พุดให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้ป่วยหายจากความเจ็บป่วยโดยเร็ว **กรุณา** พยาบาลมุ่งหวังที่จะให้ผู้ป่วยมีความสุข ดังนั้นเมื่อเห็นผู้ป่วยเป็นทุกข์จากการเจ็บป่วยจะต้องไม่ดูตาย ต้องให้การช่วยเหลือเพื่อให้ผู้ป่วยพ้นจากความทุกข์ทรมานนั้น และได้รับความสุขสบายขึ้น ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมเพื่อให้อาการเจ็บป่วยทุเลาลงหรือดีขึ้น **มิตตา** ในการพยาบาลผู้ป่วยนั้น พยาบาลต้องมีความยินดีที่ผู้ป่วยมีความสุขคือ เมื่อผู้ป่วยได้รับการพยาบาลและการดูแลรักษาแล้วมีอาการดีขึ้นเรื่อยๆ และหายเป็นปกติสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติพยาบาลมีความรู้สึกยินดี และให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำกับผู้ป่วยในการดูแลตนเองในด้านสุขภาพให้ดีขึ้นต่อไป **อุเบกขา** ในการพยาบาลผู้ป่วยนั้น พยาบาลต้องให้การช่วยเหลือผู้ป่วยทุกคนอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง และเมื่อพยาบาลให้การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ทรมานที่มีอาการหนักรุนแรงมาก ทรมนทรมาย ไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ปรารถนา หรือไม่หายจากการเจ็บป่วย พยาบาลผู้ให้การพยาบาลต้องเป็นผู้ที่มีความหนักแน่น และสามารถให้การพยาบาลต่อไปได้ด้วยความรัก ตามความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่ หรือแม้สักท่ายผู้ป่วยรายนั้นต้องเสียชีวิตลง พยาบาลก็ต้องมีความหนักแน่น แจ่มกับญาติผู้ป่วยถึงผลของการพยาบาลนั้น ด้วยความเห็นใจ และแสดงความเสียใจพร้อมกับปลอบใจญาติๆ อย่างสงบ แต่ไม่เศร้าโศกเสียใจ และสามารถให้การพยาบาลรวมถึงให้คำแนะนำต่างๆ หลังการเสียชีวิตต่อไปได้

ผู้มีหน้าที่ให้การพยาบาล คือผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจเพื่อบรรเทาความทุกข์ทรมาน รวมทั้งให้ความรู้ในการการปฏิบัติตัวทางด้านสุขภาพ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เสมอต้นเสมอปลายและสม่ำเสมอในการให้การดูแลรักษาพยาบาล และสามารถรับรู้ได้รวดเร็วถึงความทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยนั้นๆ ด้วยความยินดีและด้วยวาทจาภิรยา ทำทางที่นุ่มนวลและอ่อนหวานไพเราะ และเป็นกันเอง เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีนำไปสู่ความไว้วางใจในตัวผู้ให้การพยาบาล ส่งผลถึงการยินยอมและร่วมมือในการรักษาตนเองด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ ดังกล่าวมา

แนวคิดพุทธจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล เน้นที่การดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยด้วยความเมตตากรุณา มองผู้ป่วยเป็นเหมือนญาติพี่น้อง ดูแลด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี อีกทั้งยังต้องเป็นผู้มีสติมีความรอบคอบ ให้การดูแลผู้ป่วยโดยระมัดระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาด ปฏิบัติสิ่งต่างๆ โดยเห็นแก่ประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นที่ตั้ง

สรุป

ปัญหาด้านจริยธรรมการพยาบาลเป็นปัญหาที่สำคัญในปัจจุบัน การพัฒนาให้พยาบาลมีพฤติกรรมจริยธรรมที่ดีจึงมีความสำคัญมาก การที่พยาบาลจะมีจริยธรรมที่ดีนั้น นอกจากการปลูกฝังทัศนคติทางจริยธรรมที่ดีจากครอบครัวแล้ว สถาบันการศึกษา ตลอดจนสถานที่ปฏิบัติงานก็มีส่วนสำคัญที่จะช่วยหล่อหลอมให้บุคคลมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจริยธรรมในทางที่ดีขึ้น โดยสิ่งสำคัญ คือ การยึดหลักการเป็นแบบอย่าง (Role model) มีวัฒนธรรมองค์กรหน่วยงานที่เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ว่าจะเป็น 1) รุ่นพี่ต้องเป็นตัวอย่างให้รุ่นน้อง เพราะบางทีน้องไม่รู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไร เมื่อน้องก็เลียนแบบหรือทำตามพี่ที่เป็นตัวอย่างที่ดี ถือว่าเป็นการสร้างพยาบาลต้นแบบเพื่อสอนรุ่นน้องต่อไป 2) หัวหน้าเป็นแบบอย่างที่ดี โดยปกติหัวหน้าที่ได้รับคัดเลือกจะเป็นผู้นำที่ดี มีความรู้และความสามารถ เป็นพี่เลี้ยงที่คอยสอน แนะนำ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกน้องได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีในการสร้างบรรยากาศในการพัฒนาพยาบาลรุ่นน้องๆ ต่อไป 3) อาจารย์พยาบาลเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาพยาบาล อาจารย์ควรจะเป็นครูที่จะถ่ายทอดหรือสอนความรู้ ทักษะการพยาบาล รวมทั้งจริยธรรมวิชาชีพการพยาบาลให้แก่นักศึกษา รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้นักศึกษาได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม ดังนั้น จะเห็นว่าเป็นความสำคัญที่ทุกภาคฝ่ายของวิชาชีพการพยาบาลต้องส่งเสริมให้พยาบาลมีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านกับทั้งต่อผู้ใช้บริการ ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล และสังคม ผู้ป่วย เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการพยาบาลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามมาตรฐาน จริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สุภรณ์ยา เทพนิมิตร, พัชรารัตน์ อุ่นเตจ๊ะ และ กุสุมา กังหล. (2561). *การพัฒนาเชิงจริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(2), 136-142.*
- นฤนาท ยืนยง. (2552). *พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 1(1), 110-123.*
- สิวลี ศิริไล. (2555). *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- Manee, A., Supanee, S., Pisamai, O. & Wonnapha, P. (2016). *Ethics of the Nursing Profession.* Nonthaburi : Parbpim.
- Manee, A., Supanee, S., Pisamai, O. & Wonnapha, P. (2013). *Program Ethics of the Profession.* Research Report. Faculty of Graduate Studies : Mahidol University.
- Aphiwan, K. (2004). *Ethics Nursing Quality.* Chiang Mai: Unity and Progressive Solution.
- Bunmi, T. (2012). *Ethics.* (4th ed). Bangkok : OS Printing House.
- Nursing Council. (2013). *Process Promotion Nursing Practice as Professional Ethice (RevisedVersion).* Bangkok : Jud thong.
- Edge, R.M. & Groves, J.R. (1994) . *The Ethic of care: A Guide for Clinical Practice.* Delmer : Abny.
- Sorut, W. (2015). *Process of Advocating of Patient' Rights of Professional Nurses.* Thesis of Doctor. Faculty of Graduate Studies: Burapha University.
- Dhammapitaka (P. A. Payutto). (2002). *Body No fever Mind No Suffering.* (4thed.). Bangkok : Sahotronmik Company.
- PhraBrahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2012). *Buddhism Revised version.* (35st ed.). Bangkok : Phlitham Publisher.
- PhraBrahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2016). *A Constitution for Living.* (141st ed.). Bangkok : Buddhism of Dharma Council Publisher.